

הם לבושים, יכולין להניח שם תפלין לכתחלה, ובבית האמצעי שמקצת בני אדם עומדים שם לבושים^(א) ומקצתן צרמים, אינו יכול להניחם לכתחלה, ואם היו בראשו אינו צריך לתלצן, ובבית הפנימי שכל העומדים שם צרמים, אפילו היו בראשו צריך לתלצן:

הלכות ברכות השחר ושאר ברכות

מו דיני ברכת השחר, וכו' ט' סעיפים:

א ברכות ט.

א. (א) כשיעור (ב) משנתו (ג) יאמר אלהי (ד) נשמה. כשישמע קול התרנגול יברך הנותן (ה) לשכוי בינה. (ו) כשילובש יברך (ז) מלביש צרמים. כשיניח ידיו (ח) על (ט) עיניו יברך פוקת עורים. כשישלב יברך מתיר אסורים. כשזוקף יברך זוקף כפופים. כשיניח רגליו בארץ יברך רוקע הארץ על

שערי תשובה

נפשמה. עין באר היטב. והפרי תעש הביא ראיה לזה מלשון הירושלמי, ועין לעיל סימן ר מה שכתבתי. ועין מה שכתב הפנן אברהם גרש הסימן קדם באר לבית הכנסת יאמר ראני כו'. ובספר פרי עץ חיים נראה שיאמר תחלה בבית אלהים כו'. יריש ורדע עצמו בהקנסו לבית הכנסת מרב פחדו, וימתין וישקוה מעט שלא יקנס בפחע פתאום, וקדם שקנס יאמר ראני כו' ואחר כך יקנס, וכשיקנס לבית הכנסת לשתתרה נגד הדיקל יאמר מומור אלהים כו'. ואמנם שם יש לקרש שלא יאמר כלל בבית אלהים רק שיקון בו מבאר שם. וכן משמע קצת מלשון שהביא בשלמי צבור, אף במ"ח כתב שיאמר אותו ואחר כך יאמר ראני. וגם בנתיב החיים כתב להגיד במגן אברהם קדם באר לבית הכנסת יאמר בבית כו', ובכניסו יאמר ראני כו'. אף באמנת בפרי עץ חיים מבאר שצריך לומר קדם שקנס, ואחר שיאמר הסטק יקנס, וכן כתב במ"ח וכן הוא בזהר בראשית ובהקרא, לא לבני לבד נש לאעלא לבי כגישא אלא אי אמלין בקדמיותא כו', עין שם. ועין בשלמי צבור שהביא לשון מוה"ר חיים וטאל, ואחר שאמרת פסוק זה בפחת בית הכנסת או תקנס אחר כך לבית הכנסת, ולא תאמר פסוק זה אחר שנקנסת כי טעות ביד הנהגין פן, עד כאן לשונו: **כשילובש**. עין באר היטב. ועין לקמן סימן רכג בלובש בגד תעש יאמר מלביש צרמים, וכתב באליה רבה שם אף שגבר בך שחרית חזר ומקנה לשלובש, אף אם לבשו שחרית נקטר בגדיה וזו עין שם. ונראה לפי מה שכתב בגאר היטב בשם הלכות קטנות, היתה מובע יברך ע"פ וישראל, ובאבנט אורי ישראל, והטותה כתב על זה שיאמר בלא שם ומלכות. יש למדוק בקצת במעשיו ללבש שחרית וכן לקטנם באמיות ברכות אלו וצריך מולמר בלא שם ומלכות: **כשיניח**. עין באר היטב. ועין באליה רבה בשם הפרישה שכתב, דהיט, בעד שנינו סגורים או שחפץ בשעה, דתן למשמש על גבי עור העין שעל ידיו זה מעביר חבלי שפה מצינה עין שם, וכתב באליה רבה דמשמע שמומר לעשות זה ביד מוש. ועין לעיל סימן ד במחזיק ברכה בשם מר וקציצה דמבחוץ שרי, והוא השיעור על זה מדברי האחרונים פאן וכתב שכן משמע בזהר וישלח ובאלקסי וטא והרמ"ע דאפלו מבחוץ אסור, עין שם ועין לקמן סימן רט במגן אברהם אם המקנה ברכת השחר

באר היטב

(ב) נשמה. אם בך ברוך מזהה ממים במקום אלהי נשמה נא, פרי תעש: (ג) כשילובש. לאו דוקא שישן ע"פ אלא פירן שלובש מלביש העליון שעליו מבנה ברכה זו, פרי תעש: (ד) עיניו. פרוש, על ידי מפה דאסור להניח ידיו על עיניו קדם נטילה כמו שכתב סימן ד:

באר היטב

לעין במגן אברהם בענינו, משמע גם כן יהיה מפרש במגן אברהם בהפחיתות השקל הג"ל, ואיך גם כן באופן זה דוקא, דהא עין שם זה למקור על הא דכתב המחבר שם דתוף ארבע אמות לקבר אסור, ודע דאין דחק כלל לקרש כן, דהא ח"ט"ו גופא דאין מחמיר כלל חוץ לבית הקברות כתב גם כן ביו"ה דעה בסימן רפב סעיף קטן ג דתוף ארבע אמות לבית הקברות אסור, ועל כרחו ימירי באפן דכתב הפחיתות השקל הג"ל. היוצא מזה, דמקנה שעהקצה לקברות ולחוצה בודאי אין אסור כלל אפילו אמה אחת, כל שיש ארבע אמות מן הקבר. אמנם אפילו כמה דהחמיר הפנן אברהם בבית הקברות עצמה מדינא חוץ לארבע אמות של קבר, גם כן יש לעין בזה, דה"כ"ח והעלת תמיד מתדא שישתא קומי להקל, וגם ח"ט"ו סובר בנתיחו מעקרא דדינא, גם הפיר מגדים הקשה עליו ודלבריו שנקרע שעהקצה לקברות אסור אפילו רחוק הרבה מקברים, אם כן איך נהגו לומר קדוש בבית הקברות עין יורה דעה סימן שעו, וכן כתב בספר נהר שלום דהמרא ימרא היא להחמיר חוץ לארבע אמות, דאם כן נצטרף להחמיר כל הקרקע שעהקצה לקברות ואפילו רחוק כמה, אך במקום הקברות ולפנים, אפילו אי אתרמי שיש יותר מארבע אמות רחוק מן הקבר, כתב הנהר שלום שם דיש מקום להחמיר בזה:

משנה ברורה

(ה) ומקצתן צרמים. יש אומרים דאם עתה אין שם אדם ע"פ (ו) מחר להניח בו תפלין ולברך, **א** ויש אחרים, בינן דהמקום מתיר לזה, דין מרחץ עליו במקצתו. ובית השבילה, משמע כשי"ו סימן פד דדין בית אמצעי יש לו לכל דבר, ורק ברכת השבילה מחר לברך בה, עין שם טעמו. ומהפנן אברהם בסימן זה משמע דבאין בה אדם ע"פ מחר להניח בה תפלין ולברך, דדוקא בפרטין התמירו אף על פי שאין שם אדם, משום שהתירו רבה מהכל התמין שמשמשים בה, מה שאין כן במקנה וואם שופכין בה גם כן חמין **א** יש לעין, אבל אם יש שם אדם ע"פ אסור לקנס בה בתפלין וכתבי הקדש, דאסור לעמוד לפני השם ע"פ. ועין לקמן בסימן פד במשנה ברורה בענין זה: **(ו)** ובבית הפנימי. בזה **א** לכלי עלמא אפילו אין שם אדם ע"פ, **א** דנפישא וזהמה ובבית הכסא דמיא: קדם באר לבית הכנסת בעד שהוא צדין בהתער בית הכנסת, יאמר בבית אלהים נהלך ברגש, וירגיש וירתע עצמו בהקנסו לבית הכנסת מרב פחדו, וימתין וישקוה מעט ויאמר: ראני ברכי תסדך אבא ביתך אשתתתה אל היכל קדשך ביראתך, ואחר כך יקנס ושער תשובה בשם פרי עץ חיים:

א (א) כשיעור וכדו'. כל הברכות האלו הוא משום **א** דאסור לו לאדם להנות מן העולם הזה בלי ברכה, וכל הנהגה מן העולם הזה בלי ברכה כאלו מעל. דרמו קראי אהדרי, כתיב לה' הארץ ומלואה, וכתיב והארץ נתן לבני אדם, ותרצו לא קשיא, כאן קדם ברכה כאן לאחר ברכה, רוצה לומר, קדם ברכה היא לה' ואסורים לה' בהקדש שהוא לה', ואחר הברכה התר הכל לבני אדם, ואם כן בינן שקדם הברכה היא לה' הרי הכל קדש לה' ויש בה מעילה אם נהנה ממנה, כמו בתרומה שהיא קדש. לפיכך תקנו תכמינו ז"ל ברכה על כל דבר ודבר מנהגת העולם שהאדם נהנה ממנו: **(ב) משנתו**. רוצה לומר, דוקא **א** סוף שנתו, ולא כל זמן שיקיץ באיזה שעה שתהיה: **(ג)** יאמר אלהי נשמה. צריך **א** להפסיק מעט בין אלהי לנשמה, כדי שלא יהיה נשמע שהנשמה היא אלהי וחס ושלום. ודיני ברכת אלהי נשמה עין לעיל בסימן ו במשנה ברורה סעיף קטן יב: **(ד) לשכוי**. הלב **א** נקרא שכוי בלשון המקרא, דכתיב אז מי נתן לשכוי בינה, והלב הוא המבין, ועל ידי הבהיה אדם מבחין בין יום ובין לילה, ומפני שהתרנגול מבין גם כן זה, וגם **א** יש בשמיצתו לאדם הנאה שיוצא שהוא קרוב ליום, ובערכי קורין לתרנגול שכוי, להכי תקנו ברכה זו בשמיצת קול התרנגול, ועין לקמן בסעיף ח: **(ה)** מלביש צרמים. לאו דוקא שישן ע"פ, **א** אלא ביתן שאדם לובש מלבוש העליון שעליו מברך ברכה זו: **(ו)** על עיניו. פרוש, על ידי **א** התלוק, דאסור להניח ידיו על עיניו קדם הנטילה, כמו שכתב סימן ד:

שער היצוין

(ג) מבית יצחק ואלה רבה לקמן בסימן פד: (ד) ב"ח ועלת תמיד ופרישה: (ה) פרי מגדים: (ו) בסימן פד: (ז) מן אברהם שם: (ח) **א** סוד: (ט) סוף משנה: (י) צטרת קנים: (יא) דא"ש: (יב) לבוש: (יג) פרי תעש: (יד) אחרונים:

לוח עמוד היומיו: יום ג יא תשרי תשסג < יום ד טו אלול תשסו < יום ה כ"א אב תשעב < יום ו כ"ז תמוז תשעו < יום ז כ"ג תמוז תשסב